

JustitiedepartementetBrottsförebyggande rådet
Box 1386
111 93 Stockholm

Uppdrag att studera hur bolag används som brottsverktyg av aktörer i den kriminella miljön

Regeringens beslut

Regeringen ger Brottsförebyggande rådet (Brå) i uppdrag att studera hur bolag används som brottsverktyg av aktörer i den kriminella miljön, inklusive hur dessa aktörer genom bolagen tillförskansar sig offentliga medel. Brå ska belysa likheter och skillnader mellan ett urval olika utnyttjade bolagstyper, verksamheter, brottsupplägg och systematiska regelöverträdelser. Brå ska även beskriva hur uppläggen anpassas och hur motåtgärder används för att kringgå regler och kontroller. Vidare ska Brå lämna så konkreta förslag som möjligt på hur brottsligheten kan motverkas och arbetet mot denna problematik utvecklas. I den mån det är möjligt ska Brå beskriva förslagets konsekvenser.

Brå ska inom ramen för uppdraget samråda med Bolagsverket, Ekobrottsmyndigheten, Försäkringskassan, Inspektionen för vård och omsorg, Kronofogdemyndigheten, Polismyndigheten, Skatteverket, Tullverket, Upphandlingsmyndigheten och Åklagarmyndigheten, vilka vid behov ska bistå Brå i datainsamlingen. Brå ska vid behov även samråda med andra relevanta aktörer. Brå ska hålla sig informerade om pågående arbete på området. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Justitiedepartementet) senast den 16 oktober 2025.

Bakgrund

Ekonomisk vinning är en av de viktigaste drivkrafterna för organiserad brottslighet. Inkomsterna från brottslighet möjliggör inte bara grundläggande försörjning och statushöjande konsumtion för kriminella individer utan används också för återinvesteringar i brottslig verksamhet. Brottsvinster

används exempelvis för att köpa upp företag och ger därigenom en ingång till legala marknader. De stora ekonomiska vinsterna motiverar även aktörer inom den organiserade brottsligheten att använda våld för att bekämpa konkurrenter och inte förlora marknadsandelar i den kriminella ekonomin. De kriminella uppläggen går bland annat ut på att företag på olika sätt används som brottsverktyg. Det är ett återkommande problem att legal och illegal verksamhet blandas bakom företagsfasaden vilket försvårar upptäckt och utredning av brottsligheten.

Regeringen gav 2021 en särskild utredare i uppdrag att överväga och föreslå åtgärder som bland annat syftar till att motverka att aktiebolag och andra företag används för att begå brott och andra oegentligheter. Utredaren överlämnade i juli 2023 betänkandet Bolag och brott – några åtgärder mot oseriösa företag (SOU 2023:34). Utredaren föreslår bland annat att Bolagsverket ska få en tydligare kontrollerande roll, att straffet för brott mot målvaktsförbudet skärps och ett nytt straffstadgande om företagskapning. Utredarens förslag bereds i Regeringskansliet.

På uppdrag av Stockholms Handelskammare publicerades i januari 2024 rapporten Kriminella entreprenörer – en studie av den organiserade brottslighetens kopplingar till näringslivet (Rostami & Mondani, 2024). Rapporten belyser utvecklingen kring den organiserade brottsligheten i Sverige, dess inverkan på näringslivet och de bredare samhällskonsekvenserna.

Skälen för regeringens beslut

Genom att tydligt och effektivt bekämpa möjligheterna att berika sig ekonomiskt på kriminalitet kan samhället minska incitamenten att ägna sig åt brottslighet och motverka att brottsvinster bygger upp ännu starkare och mer välorganiserade kriminella verksamheter. Även kriminellas förmåga att rekrytera och inspirera unga minskar om deras ekonomiska förutsättningar försämras. Brottslighet ska inte löna sig. Det kräver intensifierade åtgärder för att förebygga och förhindra möjligheterna att berika sig på brottslighet och systematiska regelöverträdelser likasom att förverka brottsvinster och oförklarade tillgångar.

Ett av målen i den nationella strategin mot organiserad brottslighet (skr. 2023/24:67) är att slå sönder den kriminella ekonomin. I strategin anges

vidare att ökade insatser mot organiserad brottslighet i företagsmiljö ska vidtas, vilket inbegriper att motverka att företag används som brottsverktyg.

Den organiserade brottsligheten måste bekämpas och legala näringsverksamheter kunna bedrivas på fungerande marknader. Under senare år har flera utredningar och rapporter indikerat att kriminella nätverk och andra former av organiserad brottslighet systematiskt använder bolag i den kriminella verksamheten. Bland annat har Europol presenterat en uppskattning om att 80 procent av de kriminella nätverken i EU missbrukar legala finans- och bolagsstrukturer genom att både tvätta brottsvinster och genom att använda bolag som verktyg i vinstdrivande brottslighet. För att kunna genomdriva ett mer effektivt och kunskapsbaserat brottsförebyggande och brottsbekämpande arbete finns ett behov av ett kompletterande kunskapsunderlag av hur bolag används som brottsverktyg i kriminella miljöer i Sverige.

På regeringens vägnar

Gunnar Strömmer

Karin Norberg

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM
Finansdepartementet/BA, SKA
Justitiedepartementet/DÅ, PO, L1, L5
Socialdepartementet/HC, SF, SL
Klimat- och näringslivsdepartementet/NIM
Bolagsverket
Ekobrottsmyndigheten
Försäkringskassan
Inspektionen för vård och omsorg
Kronofogdemyndigheten
Polismyndigheten
Skatteverket
Tullverket
Upphandlingsmyndigheten
Åklagarmyndigheten
Sveriges Kommuner och Regioner